საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

ვალუტა

ვალუტა (იტალ. valuta – ფასი, ღირებულება), 1. ქვეყნის ფულის ერთეული (დოლარი – აშშ-ში, იენა – იაპონიაში, რუბლი – რუსეთში, ლარი – საქართველოში და ა. შ.); 2. უცხო სახელმწიფოების ფულის ნიშნები, აგრეთვე საკრედიტო და საგადასახდელო დოკუმენტები (თამასუქების, ჩეკების, ბანკნოტების სახით), რ-ებიც გამოხატულია უცხოური ფულის ერთეულებით და გამოიყენება საერთაშორისო ანგარიშსწორებაში (უცხოური ვ.). გამოყენების რეჟიმის მიხედვით ვ. შეიძლება იყოს თავისუფლად კონვერტირებადი, ნაწილობრივ კონვერტირებადი და არაკონვერტირებადი. თ ა ვ ი ს უ ფ ლ ა დ კ ო ნ ვ ე რ ტ ი რ ე ბ ა დ ი ა იმ ქვეყნების ვ., რ-თა კანონმდებლობით ვ-სთან დაკავშირებული ოპერაციები პრაქტიკულად შეუზღუდავია. ასეთი ვ. სპეც. ნებართვის გარეშე იცვლება ნებისმიერ სხვა ვ-ზე. პირველ რიგში მათ მიეკუთვნება აშშ დოლარი, ინგლ. გირვანქა სტერლინგი, იაპონური იენა, ევრო და სხვ. თავისუფლად კონვერტირებადი ვ. (განსაკუთრებით აშშ დოლარი და ევრო) ფართოდ გამოიყენება საერთაშ. ანგარიშსწორებისათვის და სავალუტო რეზერვების შესაქმნელად. ნ ა წ ი ლ ო ბ რ ი ვ კ ო ნ ვ ე რ ტ ი რ ე ბ ა დ ი ა იმ ქვეყნების ვ., სადაც გარკვეული წრის სავალუტო ოპერაციებზე შეზღუდვებია შენარჩუნებული. ა რ ა კ ო ნ ვ ე რ ტ ი რ ე ბ ა დ ი ა ვ. იმ ქვეყნებისა, სადაც მოქმედებს სხვადასხვა სახის შეზღუდვა და აკრძალვა ეროვნ. და უცხ. ქვეყნების ვ-ის შემოტანა-გატანაზე, ვ-ისა და სავალუტო ფასეულობათა ყიდვა-გაყიდვაზე, მის გაცვლაზე. ცალკეული ქვეყნების ვ-ის ყიდვა-გაყიდვა ხდება ვ ა ლ უ ტ ი ს ბ ა ზ ა რ ზ ე, სადაც ეს პროცესი მიმდინარეობს ვ-ზე მოთხოვნა-მიწოდების საფუძველზე. ვ-ის ბაზარი უზრუნველყოფს საერთაშ. ანგარიშსწორებასა და სავალუტო რისკის დაზღვევას, ვ-ის რეზერვის დივერსიფიკაციას, სავალუტო ინტერვენციას. ვ-ის ბაზრის მთ. სუბიექტს წარმოადგენენ ბანკები, რ-ებიც ფლობენ ფილიალთა ფართო ქსელს. ამასთან, ვ-ის ბაზარზე სავალუტო ოპერაციები ხორციელდება როგორც ბანკებს, ასევე ბანკებსა და საკუთარ კლიენტებს შორის (საერთაშ. ანგარიშსწორება საგარეო ვაჭრობის, ტურიზმის,

მომსახურების, კერძო გზავნილების, კაპიტალის მოძრაობის ხაზით და სხვ.). უმსხვილესი საერთაშ. სავალუტო ბაზრებია: ნიუ-იორკის, ლონდონის, ტოკიოს, პარიზის, მაინის ფრანკფურტის, ციურიხის, ჰონკონგის, სინგაპურის, ბაჰრეინის და ა. შ. სხვადასხვა ქვეყნების ფულად ერთეულებს შორის თანაფარდობას ვ ა ლ უ ტ ი ს კ უ რ ს ი ეწოდება. ვ-ის კურსის სიდიდეზე გავლენას ახდენს ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა: ვ-ის მსყიდველობითუნარიანობა, ქვეყნის საგადასახდელო ბალანსი, ინფლაციის დონე, ქვეყნის განვითარების საერთო ეკონ. დონე, წარმოებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა მსოფლიო ბაზარზე, წარმოების ეფექტიანობა, პოლიტიკური სტაბილურობა, აგრეთვე ისეთი სუბიექტური ფაქტორები, როგორიცაა: ნდობა, რწმენა, ინფლაციური მოლოდინი მოცემული ვ-ისადმი და მოცემული ქვეყნის ეკონ. განვითარების პერსპექტიულობა. უცხოური ვ-ის კურსის დადგენა (კოტირება) ხდება ვ-ის ბაზარზე მოქმედი მარეგულირებელი ნორმებისა და ჩამოყალიბებული პრაქტიკის შესაბამისად. მსოფლიოს ქვეყნების ვ-ების ჩამონათვალი და თანაფარდობა ბანკნოტსა და მონეტას შორის მოცემულია ცხრილში. მსოფლიოს ქვეყნების ვალუტები

ქვეყანა	ფულის ერთეული და მისი დაყოფა		საერთაშორისო აღნიშვნა*	კოდი
[illegible]ბია	გამბიური დალასი	– 100 ბუტუტი	GMD	2?6
განა	განური სედი	– 100 პესევა	GHC	288
გერმანია	ევრო	– 100 ევროცენტი	EUR	978
[illegible]ნგოს დემოკრატიული რესპუბლიკა (დედაქალაქი – კინშასა)	კონგოს ფრანკი	– 100 სანტიმი	XAF	950
[illegible]				[illegible]
[illegible]უანდა	რუანდის ფრანკი	– 100 სანტიმი	RWF	646
რუმინეთი	რუმინული ლეი	– 100 ბანი	ROL	642
[illegible]	[illegible]	– 100 [illegible]	RUB	643
ყირგიზეთი	ყირგიზული სომი	– 100 ტიინი	KGS	417
შვედეთი	შვედური კრონა	– 100 ერე	SEK	752
შვეიცარია	შვეიცარიული ფრანკი	– 100**	CHF	756
შრი-ლანკა	შრი-ლანკური რუპია	– 100 ცენტი	LKR	144
ჩადი	აფრიკული ფრანკი	– 100 სანტიმი	XAF	950
ჩერნოგორია	ევრო	– 100 ევროცენტი	EUR	978
ჩეხეთი	ჩეხური კრონა	– 100 ჰელერი	CZK	203
ჩილე	ჩილეს პესო	– 100 სენტავო	CLP	152
ჩინეთი	ჩინური იუანი	– 100 ფინი	CNY	156
ჩრდილოეთი კორეა	ჩრდილოკორეული ვონა	– 100 ჩონი	KPW	408
ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკა	აფრიკული ფრანკი	– 100 სანტიმი	XAF	950
ხორვატია	ხორვატული კუნა	– 100 ლიპა	HRK	191
ჯიბუტი	ჯიბუტის ფრანკი	– 100 სანტიმი	DJF	262
ჰაიტი	ჰაიტური გურდი	– 100 სანტიმი	HTG	332
ჰონდურასი	ჰონდურასული ლემპირა	– 100 სენტავო	HNL	340
ჰონკონგი (სიანგანი)	ჰონკონგური დოლარი	– 100 ცენტი	HKD	344
სერბეთი	სერბული დინარი	– 100 პარა	RSD	941
სვაზილენდი	ლილანგენი	– 100 ცენტი	SZL	748
სიერა-ლეონე	ლეონე	– 100 ცენტი	SLL	694
სინგაპური	სინგაპურული დოლარი	– 100 ცენტი	SGD	702
სირია	სირიული გირვანქა	– 100 პიასტრი	SYP	760
სლოვაკეთი	ევრო	– 100 ევროცენტი	EUR	978
სლოვენია	ევრო	– 100 ევროცენტი	EUR	978
სოლომონის კუნძულები	სოლომონის კუნძულების დოლარი	– 100 ცენტი	SBD	090
სომალი	სომალური შილინგი	– 100 ცენტი	SOS	706
სომხეთი	სომხური დრამი	– 100 ლუმა	AMD	051
სუდანი	სუდანური გირვანქა	– 100 პიასტრი	SDG	938
სურინამი	სურინამული დოლარი	– 100 ცენტი	SRD	968
ტაილანდი	ტაისური ბატი	– 100 სატანგი	THB	764
ტანზანია	ტანზანიური შილინგი	– 100 ცენტი	TZS	834
ტაჯიკეთი	ტაჯიკური სომონი	– 100 დირამი	TJS	972
ტოგო	აფრიკული ფრანკი	– 100 სანტიმი	XOF	952
ტონგა	პაანგა	– 100 სენიტი	TOP	776
ტრინიდადი და ტობაგო	ტრინიდადისა და ტობაგოს დოლარი	– 100 ცენტი	TTD	780
ტუვალუ	ტუვალუური დოლარი	– 100 ცენტი	AUD	036
ტუნისი	ტუნისური დინარი	– 100 მილიმი	TND	788
უგანდა	უგანდური შილინგი	– 100 ცენტი	UGX	800
უზბეკეთი	უზბეკური სუმი	– 100 ტიინი	UZS	860
უკრაინა	უკრაინული გრივნა	– 100 კაპიკი	UAH	980
უნგრეთი	უნგრული ფორინტი	– 100 ფილერი	HUF	348
ურუგვაი	ურუგვაის პესო	– 100 სენტესიმო	UYU	858
ფილიპინები	ფილიპინური პესო	– 100 სენტიმო	PHP	608
ფინეთი	ევრო	– 100 ევროცენტი	EUR	978
ფიჯი	ფიჯის დოლარი	– 100 ცენტი	EJD	242
ქუვეითი	ქუვეითური დინარი	– 100 ფილსი	KWD	414
[illegible]აზახეთი	ყაზახური ტენგე	– 100 ტიინი	KZT	398

*ზოგიერთ ვალუტას, გარდა საერთაშორისო აღნიშვნისა და კოდისა, აქვს სპეციალური სიმბოლო. მაგ., – ქართული ლარი, – აზერბაიჯანული მანათი, – თურქული ლირა, – რუსული რუბლი, – სომხური დრამა, $ – აშშ დოლარი, £ – გირვანქა სტერლინგი, € – ევრო და სხვ. ** შვეიცარიული ფრანკის 1/100 ნაწილს, ქვეყანაში არსებული სამი ოფიციალური ენის შესაბამისად ეწოდება რაპენი (გერმანულად), სანტიმი (ფრანგულად) და ჩენტეზიმო (იტალიურად).